

Hnízdí u nás naši čápi černí?

Sledování čápů černých v ČR – nejnovější poznatky

František Pojer

Sameček čápa černého s kroužkem 6N6 je nepřetržitě sledován již sedm let (2003–2009).

Foto B. Němec

Úvod

Čáp černý (*Ciconia nigra*) patří mezi velmi zajímavé ptačí druhy naší přírody. V první polovině 20. století hnízdilo na území dnešní České republiky jen několik párů v lužních lesích jižní Moravy, po 2. světové válce začal rozšiřovat svůj hnízdní areál ze severovýchodní Evropy. Nejdříve pravidelně hnízdil na severní Moravě, první hnízdění v Čechách bylo doloženo v roce 1952 u Trutnova a během 60. a 70. let obsadil vhodné lokality na celém území dnešní ČR (ŠTASTNÝ *et al.* 2006). V dalších desetiletích naše populace rostla a po roce 2000 byla odhadována na 300–400 hnízdních párů (ŠTASTNÝ *l. c.*). Druh se dále šířil na západ a dosáhl až Belgie, Lucemburska a střední Francie. Ve druhé polovině 90. let se čáp černý u nás stal známý díky projektu Českého rozhlasu *Africká odysea*, který sledoval migraci tohoto druhu pomocí miniaturních vysílačů sledovaných družicemi (tzv. satelitní telemetrie); nedávno byly publikovány vědecké výsledky projektu (BOBEK *et al.* 2008).

Tah ptáků se tradičně sleduje pomocí kroužkování, platí to i pro čápa černého, který je u nás označován kroužky sou-

běžně s jeho šířením, jak dokládá počet kroužkovaných čápů evidovaných Kroužkovací stanicí Národního muzea (viz graf 1). V roce 1993 se konala v Lotyšsku první mezinárodní konference věnovaná speciálně tomuto druhu a byla zde dohodnuta spolupráce při značení barevnými plastovými kroužky s unikátním kódem pro každého jedince, který je čitelný dalekohledem na větší vzdálenost. Tato možnost přináší poměrně velký počet hlášení pozorovaných ptáků a někteří jedinci jsou pozorováni i opakovaně v průběhu několika let. Od roku 1994 bylo v Evropě těmito speciálními kroužky označeno několik tisíc čápů černých a bylo získáno mnoho velice zajímavých údajů. V ČR bylo letech 1994–2008 označeno plastovými kroužky 2 084 čápů černých (viz graf 2) a první výsledky byly zhodnoceny v *Atlasu migrace ptáků ČR a SR* (CEPÁK *et al.* 2008).

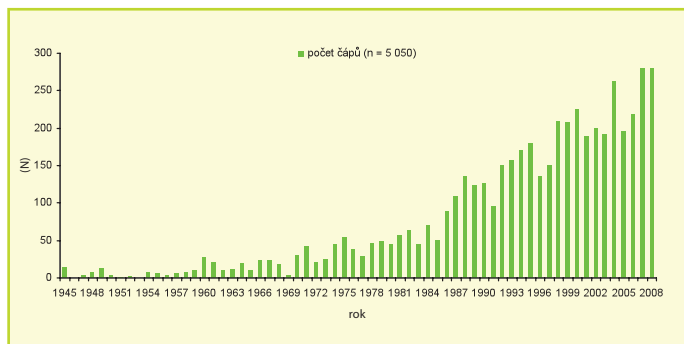
Kudy, jak a kam létají

Mezi nejzajímavější poznatky získané pozorováním barevně označených čápů černých mj. patří potvrzení dvou hlavních směrů tahu našich čápů do Afriky – na JZ

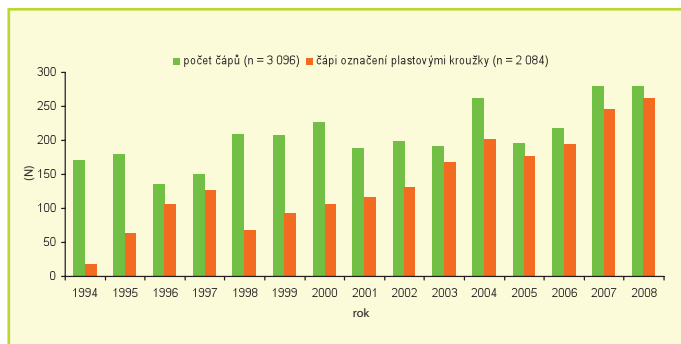
přes Gibraltar a na JV přes Balkán a Přední Východ, zejména Izrael; tah jižním směrem přes Itálii či Korsiku je spíše výjimečný. Bylo doloženo, že mláďata z jednoho hnízda mohou letět každé jiným směrem. Byly získány údaje o délce života (pozorováno bylo několik desetiletých ptáků), ale zároveň byla zjištěna vysoká úmrtnost mladých ptáků v prvním roce života, zejména krátce po opuštění hnízda a při prvním podzimním tahu. Mladí čápi se po vylétnutí z hnízda (nejčastěji v červenci) většinou krátce zdržují v jeho okolí a pak se rozptylují všemi směry nezávisle na sourozencích i rodičích, dospělí ptáci opouštějí hnízdiště až ve druhé polovině srpna nebo začátkem září. V pohnízdním a předmigračním období (červenec, srpen) bylo pozorováno shromažďování více dospělých i juvenilních jedinců na potravně vhodných místech (vypuštěné rybníky, zaplavená místa a mělké mokřady), kde se zřejmě připravují na cestu.

Protože pozorování ptáků je poměrně rozšířeným koníčkem v celé Evropě a protože barevnými kroužky se označuje velké množství druhů (viz <http://www.cr-birding.be/>), bylo již získáno několik set odečtů na-

Graf 1 Počet kroužkovaných čápů černých v Československu a od r. 2002 v České republice v jednotlivých letech

Graf 2 Počet barevně označených čápů černých v ČR v letech 1994–2008

šich čápů černých při jejich cestě do afrických zimovišť. Není bez zajímavosti, že převážná většina hlášení, často doložená perfektními fotografiemi, pochází z jihozápadního směru tahu Evropou, (Německo, Švýcarsko, Francie, Španělsko, Itálie), ze směru jihovýchodního je několik desítek pozorování z Maďarska (zejména Podunají), kde je sledování zajišťováno nadšenci specializované pracovní skupiny, ale z ostatních balkánských zemí jsou hlášení výjimkou. Je to zřejmě dáno zájmem místních obyvatel, možnostmi pozorování a komunikace a v neposlední řadě i vybavením potřebnou technikou. Obdobné důvody pravděpodobně vedou k tomu, že ani jeden čáp černý s plastovým kroužkem nebyl odečtený v Africe. Samostatnou kapitolou je sledování migrujících ptáků v Izraeli, kde je evropskými ornitology ve spolupráci s místní komunitou prováděn monitoring a sčítání; v jednotlivých letech bylo v této oblasti pozorováno i více než 20 našich označených čápů černých při průtahu a opakovaně bylo doloženo i zimování v Izraeli. Výjimečně přezimují čápi černí z České republiky také v deltě řeky Guadalquivir na jihu Španělska, na okraji národního parku Donana.

Jiným zajímavým poznatkem je skutečnost, že z více než několika set lokalit v ČR, kde byli mladí čápi černí označeni barevnými kroužky, byla získána zpětná hlášení nerovnoměrně. Některá hnízdiště a konkrétní hnízda jsou velmi „úspěšná“ a ptáci z nich jsou hlášeni více a opakovaně, zatímco z jiných hnízd (též dlouhodobě sledovaných a se srovnatelným počtem okroužkovaných mláďat) nebylo získáno žádné zpětné hlášení či pozorování. Tento jev může být náhodný, ale spíše je dán rozdílnou vitalitou mláďat z různých hnízd, která zřejmě souvisí s dostupností a množstvím potravy a možná je podmíněna i geneticky.

Kde a jak daleko naši čápi hnízdí

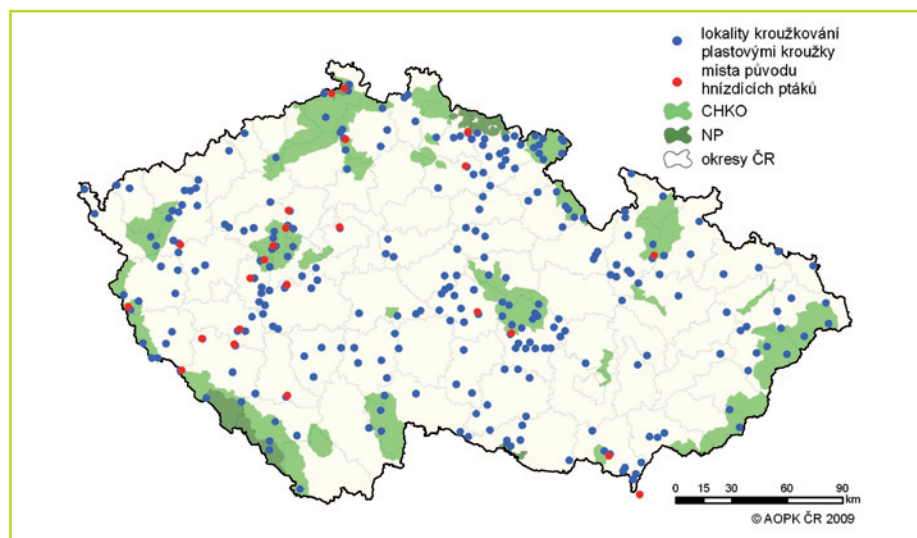
Kroužkování přináší poznatky nejen o tahových poměrech a migraci ptáků, ale významně přispívá i k poznání biologie a etologie jednotlivých druhů. U čápů černých máme dosud velmi málo znalostí o usídlování mladých ptáků po dosažení dospělosti,

stáří hnízdících ptáků a o vzájemných vztazích mezi hnízdními partnery i poměrech v populaci. V tomto článku jsou shrnuty výsledky týkající se hnízdění značených ptáků v dalších letech po okroužkování. Většinou se jedná o nové poznatky z biologie čápa černého, které obohacují naše znalosti o chráněném druhu a jsou využitelné i v praktické ochranné činnosti.

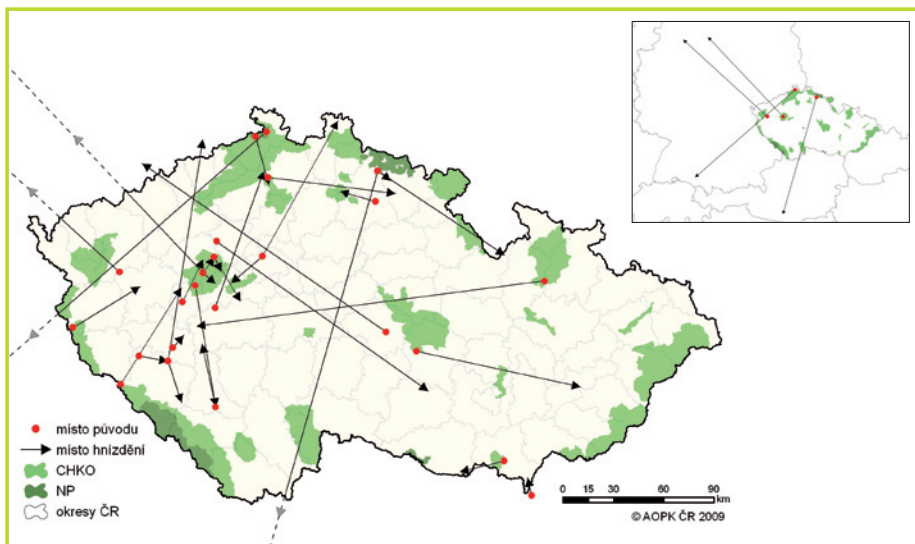
Na mapě 1 jsou znázorněny lokality kroužkování a vyznačena hnízda, odkud pocházela mláďata, která byla později zastížena jako hnízdící. Celkem bylo takto ohlášeno 32 ptáků, z toho 26 odečtených přímo na hnízdě a dalších šest dospělých ptáků bylo zastíženo v hnízdě v přírodním prostředí. Ve 28 případech byl přečten kód na barevném kroužku, ve čtyřech případech byl čáp označen jen kovovým kroužkem (dvakrát bylo přečteno číslo kovového kroužku dalekohledem přímo a dvakrát dodatečně z fotografie). Vzdálenost mezi místem narození a pozdějším místem hnízdění je znázorněna na grafu 3 a pohybuje se od nuly, kdy pták hnízdil ve hnízdě, kde se vylíhl, až do několika set kilometrů od původního hnízda, přičemž průměrná vzdálenost je 104 km ($n=32$). Třetina (34 %) ptáků zahnízdila do 30 km od místa narození, více než po-

lovina se usídlila přibližně do 60 km (56 %) a do 120 km se usídlilo přesně tři čtvrtiny ptáků. Čtyři čápi byli zjištěni ve vzdálenosti přes 400 km (12 %). Mapa 2 konkrétně zobrazuje místa kroužkování a zahnízdění a směr posunu od místa narození; je zřejmé, že ptáci se posouvají všemi směry a lze těžko vypořádat nějakou závislost. Z pěti nejdále usídlených ptáků se čtyři pohnuli západním směrem a jeden k jihu. V této souvislosti se nabízí úvaha o vlivu pohlaví na vzdálenost usídlení od místa narození. Máme bohužel jen několikrát potvrzeno určení pohlaví, šest samců hnízdilo maximálně několik desítek kilometrů od místa narození, jediná samice naopak 245 km daleko. To by naznačovalo, že podobně jako u některých dravců a také u čápa bílého mají samci větší vazbu ke svému rodišti a usazují se blíže (ČEPÁK *et al.* 2008). Prokázání tohoto předpokladu bude předmětem dalšího sledování našich označených čápů černých.

Tři čápi byli zastíženi jako hnízdící v Německu, jeden v rakouských Korutanech, další dva ptáci byli pozorováni v hnízdě v Německu. V lužních lesích na soutoku Moravy a Dyje, byl nalezen hnízdící pták narozený na Slovensku ve vzdálenosti asi 10 km přes řeku Moravu; je to zatím jediný cizí čáp

Mapa 1 Místa kroužkování všech čápů s vyznačením lokalit, z nichž pocházeli hnízdící ptáci.

Mapa 2 Místa kroužkování (kolečko) a místa nálezů (šipka) hnízdících ptáků

usídlený v ČR. Ze zahraničí je známo např. usídlení polského čápa v Německu a francouzského v Portugalsku (ROHDE, DOLATA, PACHECO *in. litt.*).

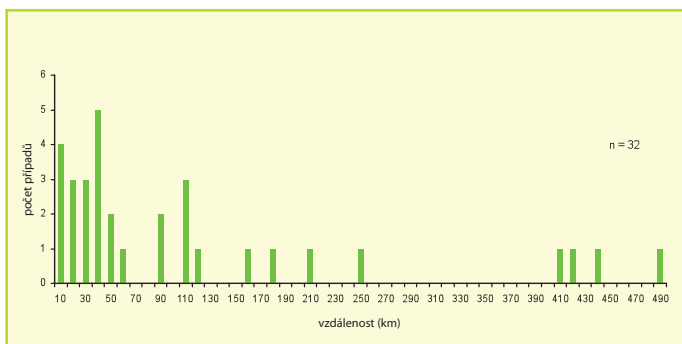
Velmi zajímavý je údaj o věku našich hnízdících čápů černých (graf 4); pokud vypočítáme průměrný věk pro čápy při jejich prvním zjištění při hnízdění ($n = 32$), vychází nám průměr 4,8 roku, přitom u 19 ptáků z 32 bylo zjištěno jen jedno hnízdění; pokud započítáme i opakovaně zjištěná hnízdění ostatních 13 ptáků, je průměrný věk hnízdícího čápa vyšší – 5,6 roku. Nejstarší hnízdící pták byl zjištěn dvanáctiletý, zatím nejdéle hnízdící pták byl sledován sedm let po sobě (od 4. do 10. roku věku), nejčastěji byli zjištěni jako hnízdící tříletí a šestiletí ptáci (shodně 8x). Jeden pták byl pozorován jako hnízdící již ve dvou letech věku, což je zřejmě výjimka, která potvrzuje pravidlo uváděné v literatuře pro oba naše druhy čápů; totiž že začínají hnízdit ve třech letech. V zajetí se čápi černí mohou dožít více než 25 let, v Lotyšsku byl v roce 2007 pozorován v přírodě jako hnízdící 26letý čáp s kroužkem z roku 1981 (M. STRAZDS *in verb.*).

Z rezervace do rezervace, z obory do obory, ze zoo do přírody

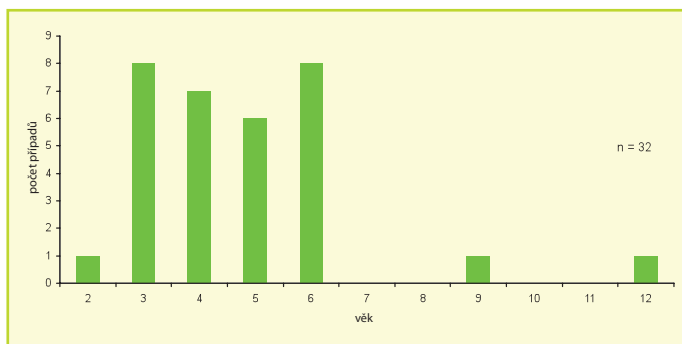
Vedle prezentovaných výsledků a statistiky uvedu ještě několik zajímavých poznatků o konkrétních sledovaných čapech. Pro jejich označení budu používat kódy plastových nebo čísla kovových kroužků. Čápi černí jsou poměrně nároční na výběr hnízdní lokality, zejména s ohledem na dostatek potravy a vhodných porostů a stromů pro stavbu hnízda a především na klid v době obsazování hnízdiště, vytváření páru a stavby hnízda. Takovými místy jsou chráněná území všeho druhu, zejména maloplošná zvláště chráněná území – dobrým příkladem je čáp 6N6, který se vylíhl v národní přírodní rezervaci (NPR) Chejlava a po čtyřech letech byl nalezen hnízdící ve 12 km vzdálené přírodní rezervaci Kokšín; obě lesní rezervace jsou v okrese Plzeň-jih. Tento čáp pak nepřetržitě pět let hnízdil ve stejném hnízdě na buku, v roce 2005 byl v rámci evropského projektu *Flying over Natura 2000* <http://www.rozhlas.cz/flyingover/portal/> vybaven vysílačem a pod jménem Dalibor sledován až do zimoviště v Burkině Faso v západní Africe a zpět na

Kokšín, kde vyvedl mláďata ještě v roce 2006 a 2007. I v roce 2008 obsadil v páru se samičí (ta nebyla označena kroužky ani v jednom sledovaném roce) stejné hnízdo, ale kvůli pracím na likvidaci kalamity v blízkém okolí pár hnízdiště opustil. Jaké bylo moje překvapení, když jsem se na jaře 2009 dověděl, že v lesním komplexu Bukové hory, kde se nachází NPR Chejlava, hnízdil v roce 2008 ještě jeden pár čápů asi dva kilometry od rezervace. Při první letošní kontrole tohoto hnízda byl zjištěn čáp bez kroužků, další překvapení se konalo příště – druhý čáp byl starý známý 6N6, který tak přesídlil zpět do blízkosti místa narození a vyvedl úspěšně mláďata. Vzdálenost dvou kilometrů mezi obsazenými hnízdy není ve středních a jihozápadních Čechách příliš obvyklá, většinou jsou hnízda v odstupu 10–20 km. Podobně výjimečné a zajímavé bylo hnízdění čápa 61T na Dobříšsku, který byl v roce 1997 vůbec prvním naším nalezeným hnízdícím čapem černým s barevným kroužkem. Vylíhl se v roce 1995 v Lánské oboře na Rakovnicku a tedy už jako dvouletý v roce 1997 vychovával mláďata. Vzhledem k tomu, že na počátku června krmil a pečoval o malá mláďata, jen těžko jej lze považovat za tzv. helpera (pomocníka), který se občas objeví a vypomůže hnízdnímu páru většinou v pozdějším stádiu hnízdění. I tento sameček „s rodokmenem“ dostal na záda vysílač – v projektu *Africká odysea* byl sledován jako Martin na cestě do Mali a zpět. Jeho hnízdní partnerka z roku 1997 zahynula při podzimní cestě do zimoviště na jižních svazích pohoří Antiatlas v Maroku, a tak ho po návratu čekal problém. Vyřešil jej celkem rychle – okamžitě utvořil nový pár a obsadil sousední hnízdo přímo v oboře Aglaia u Dobříše. Přesídlil tedy do „cizího“ hnízda asi dva kilometry od původního, které se nacházelo mimo oboru (v roce 1997 byla obě hnízda obsazena a vyvedena zde mláďata). Na Velikonocích 1998 už měl pár první vejce, ale přibližně ve stejnou dobu zřejmě došlo k návratu původních „majitelů“ (nebo „majitele“) hnízda v oboře a k soupeření o hnízdo (možná i partnerku)! Výsledkem bylo vyhození vejce a opanování hnízda ji-

Graf 3 Vzdálenost mezi místem narození a místem usídlení

Graf 4 Stáří hnízdících ptáků

ným čápem. Náš 61T alias Martin se ještě asi měsíc zdržoval v širším okolí hnízda, zalétal až ke Karlštejnu, potom zmizel a už jsme se s ním nikdy nesetkali. Na hnízdě v oboře Aglaia proběhlo i po incidentu v roce 1998 úspěšné hnízdění. Toto hnízdo na vysokém buku ostatně patří mezi „rekordmany“; bylo obsazeno nepřetržitě od roku 1987 až do roku 2007 a každý rok zde byla vyvedena mláďata. Podobný příběh se zničenými vyhozenými vejci a následně úspěšné hnízdění byl zaznamenán v průběhu let ještě několikrát na jiných místech; jde patrně důsledek „bytové tísně“! Ještě pár slov ke změně místa hnízdění, tzv. přesídlení – v obou popsanych případech se týkala změna sledovaných samců, ale při telemetrickém sledování čápice Kristýny v brdských lesích bylo zjištěno, že v průběhu čtyř sledovaných hnízdění čápi použili tři různá hnízda ve vzdálenosti až osmi kilometrů od sebe (z břízy na buk a potom zpět do blízkosti původního hnízda na jiný buk). V rámci toho vystřídal Kristýna nejméně dva, možná tři partnery. Její poslední „manžel“ David (hnízdili spolu v roce 1998 před webovou kamerou v přímém přenosu na internet – <http://www2.rozhlas.cz/capi/9805.htm>) se také dlouho netrápil, když se na jaře 1999 nevrátila ze Senegalu, a po několikátýdenním monitorování okolních hnízd do vzdálenosti asi 15 km našel partnerku i s hnízdem v bezprostřední blízkosti původního hnízda. V dalším roce 2000 pak znovu zaměnil hnízdo i partnerku a vytvořil pár se samičkou z okraje Jeseníků, která se usadila 245 km od místa narození v Brdech. Tato čápice s kovovým kroužkem B34888 v dalších letech vyváděla mláďata ve stejném hnízdě, ale už s jinými partnery. Z uvedených příkladů vyplývá, že čápi černí jsou schopni (nebo nuceni) z různých důvodů (vyrušování, predace hnízda v předchozím roce, ztráta či změna partnera, pád hnízda) měnit místo hnízdění, a to jak samci, tak samice, ale většinou jen do vzdálenosti několika kilometrů (maximálně byla zjištěna dvanáctikilometrová vzdálenost).

V této souvislosti je potřeba připomenout, že páry se vytvářejí vždy znovu brzy zjara po návratu (budoucích) partnerů z afrických zimovišť. Pokud se přibližně ve stejnou dobu vrátí oba loňští partneři, zahnízdí opět spolu, pokud jeden z nich chybí, je pár okamžitě doplněn, aby mohlo hnízdění začít co nejdříve. Čápi jsou jednou zvolenému hnízdišti věrní. Sedmileté sledování čápa 6N6 bylo již popsáno výše, jiný čáp s číslem 6067 (patrně také sameček) hnízdí již pět let po sobě v Podkrkonoší asi 10 km od místa, kde se narodil. Ve dvou dalších případech stejní čápi hnízdili čtyři roky po sobě na stejném hnízdě, samička z Jeseníků ve Středních Brdech a čáp 6FC ze Strakonicka se usadil v Třemšínských Brdech. Obě hnízdění by možná pokračovala i v dalších letech, ale jedno hnízdo spadlo

a druhé čápi opustili kvůli nadměrnému rušení při těžbě dřeva v okolí. Ochranný závěr z těchto poznatků tedy spočívá v potřebě udržení tradičních hnízd a klidu při obsazování hnízdiště po návratu čápů z Afriky.

V jednom případě už máme informace o „rodové dynastii“. Týká se zmíněného čápa 6FC, protože jeho otec se narodil v NPR Kohooutov na Křivoklátsku, usadil se asi o 90 km jižněji na Strakonicku a jedno z jeho mláďat (6FC) se vrátilo zase 50 km na sever a hnízdilo na jižním okraji brdských lesů.

V loňském roce se také potvrdila domněnka, která se traduje mezi lidmi, že se s čápy černými setkávají na lokalitách, kde hnízdí – „To se vrátili ti mladí!“ Na dlouholetém hnízdišti u Jinců byl na jaře 2008 odečten čáp k kroužkem 6132, který se v tomto hnízdě vylíhl před třemi roky (2005). V roce 2007 byli na stejném hnízdě oba ptáci z páru bez kroužků a mladý pták 6132 tedy zřejmě nahradil jednoho z původních partnerů a začal hnízdit přesně na počátku dospělosti; letos byl na hnízdě opět pozorován s malými mláďaty. Pozoruhodné je, že jiný pták 60FC, narozený v tomto hnízdě v roce 2003, byl v roce 2008 nalezen jako hnízdící 100 km severně – v Tuhanci na Českolipsku. Letos sice zůstalo českolipské hnízdo neobsazené, ale čáp 60FC byl 9. dubna 2009 pozorován při návratu v Maďarsku!

V roce 2005 jsem na lokalitě Svata v CHKO Křivoklátsko sledoval neoznačený hnízdní pár, který již seděl na vejcích, ale následně byl vypuzen šestiletým čápem 6NU, který pocházel z jiného, nepříliš vzdáleného křivoklátského hnízda. Tento čáp však v tomto roce zůstal na hnízdě samotný (opakovaně byl pozorován stojící na prázdném hnízdě). V roce 2006 bylo hnízdo neobsazené a stejně se jevílo i v roce 2007. Na základě tvrzení místního revirníka, že podle pozorování ptáků v okolí tam čápi hnízdí, jsme společně 18. června 2007 místo zkontrolovali a na starém neopraveném hnízdě jsme pozorovali téhož čápa 6NU. Nikde v okolí nebylo známo obsazené hnízdo, ze kterého by tento pták mohl zaletovat, takže se zřejmě jednalo o „lichého“ jedince, který se však opakovaně vracel na Křivoklátsko. Posledním případem, který stojí za zmínku, je hnízdění čápa 613T na Liberecku, protože tento pták se vylíhl v roce 2004 v pražské zoologické zahradě! Zoo Praha totiž každoročně odchovává mláďata a nechává je volně odletět. Jedná se o velmi zajímavý experiment, protože tato mláďata úspěšně přežívají ve volné přírodě až do dospělosti, táhnou oběma směry do zimovišť (pozorování ve Švýcarsku, Izraeli i jinde), a dokonce vyvádějí mláďata. To je však již námět na jiný článek.

Čáp černý staví hnízda většinou v odlehklých klidných místech vysoko v korunách stromů, v České republice je preferovaným stromem buk lesní.
Foto F. Pojer

Závěr

Nyní tedy můžeme zodpovědět možná trochu podivnou otázku z názvu článku – ano, u nás v České republice hnízdí naši (rozuměj u nás narození) čápi černí, a to většinou nepříliš daleko od místa narození. Zároveň se část našich ptáků usazuje dosti daleko (až do vzdálenosti 400 km), a může tak přispívat k šíření druhu (převážně západním směrem) a zároveň k výměně genetické informace v rámci evropské populace přesně podle sloganu „ptáci neznají hranice“. Ostatně hranice států příliš nezná ani evropská soustava chráněných území Natura 2000 a její ptačí oblasti, které jsou v ČR vymezeny i pro čápy černé. Důslednou ochranou našich hnízdišť tak přispíváme k ochraně a prosperitě populace čápa černého ve střední a západní Evropě.

Dovětek

Za necelý měsíc od odevzdání rukopisu tohoto článku přibýly další údaje o usídlení našich ptáků – bylo potvrzeno předpokládané hnízdění nejvzdálenějšího čápa 6151 v jižním Německu (490 km) a bylo ohlášeno pozorování dvou dalších čápů, pravděpodobně ještě v hnízdních lokalitách. Pták s kódem 672, kroužkovaný v roce 1996 ve východních Čechách, byl zjištěn 31. 7. 2009 v severním Rakousku; je mu tedy 13 let, což je o rok více než dosud nejstaršímu v článku uvedenému jedinci. Šestiletý čáp z Brd (narozen 2003) byl pozorován 2. 8. 2009 na severní Moravě.

LITERATURA

BOBEK M., HAMPL R., PEŠKE L., POJER F., ŠIMEK J. & BUREŠ S. (2008): African Odyssey Project – satellite tracking of Black Storks (*Ciconia nigra*) breeding at a migratory divide. J. Avian Biol. 39: 500-506. – CEPÁK J., KLVAŇA P., ŠKOPEK J., SCHRÖPFER L., JELÍNEK M., HOŘÁK D., FORMÁNEK J., & ZÁRYBNICKÝ J. [eds.] (2008): Atlas migrace ptáků České a Slovenské republiky. Avicenum, Praha 608 stran. – ŠTAST-

Mláďata čápa černého na hnízdě ve stáří asi jeden měsíc těsně po označení kroužky
Foto F. Pojer

NÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. (2006): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003. Aventinum, Praha. 464 stran.

Poděkování

Rád bych poděkoval všem kroužkovatelům, kteří označovali v minulých letech čápy černé barevnými plastovými kroužky, a tak přispěli k dosažení výsledků uvedených v článku. Zvláštní dík pak patří těm kolegům, kteří se věnovali pozorování hnízdicích ptáků a podařilo se jim kroužkované ptáky odečíst. Jsou to Tomáš Bělka, Jan Grúz, David Horal, Pavel Kurka, Karel Makoň, Daniel Milota a Zdeněk Nováček, v zahraničí Werner Bentele, Volker Blüml, Yoko Muraoka, Carsten Rohde a Jürgen Steudtner.

Za poskytnutí údajů z fotografií hnízdicích čápů dále děkuji Liboru Dostálovi, Zdeňku

Mrkáčkovi, Antonínu Rozehnalovi a Zdeňku Tunkovi. Kroužkovací stanici Národního muzea patří poděkování za poskytnutí údajů o celkových počtech kroužkovaných čápů černých.

Za pomoc při zpracování a přípravě map děkuji Zdeňku Kučerovi a Janu Zárybnickému.

Autor je ředitelem AOPK ČR

Poznámka

Přehledná tabulka s údaji o pozorovaných čapech černých a další fotografie jsou zveřejněny jako součást článku na webové stránce časopisu – <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/rubrika/Vyzkum-a-dokumentace.html>.

SUMMARY

Pojer F.: Do Our Black Storks Nest in Our Country? Black Stork Monitoring in the Czech Republic: the Most Recent Findings

In the Czech Republic, 2,084 Black Storks (*Ciconia nigra*) were banded with colour rings in 1994–2008. Some hundreds of recoveries and findings have been obtained, particularly from migration, far less from the breeding season. 28 birds with rings were found on their nests, other six adults were observed in suitable habitats during the breeding season. The average distance from place of birth to residence sites is 104 km (n=32). One third (34%) of birds nested within 30 km from their places of birth, more than half of them, namely 56%, settled within 60 km, while sharply three quarters of the birds studied dispersed for nesting within 120 km. The map No. 2 shows sites where storks were ringed and where they nested as well as the

direction of their dispersal from places of birth. It is clear that birds move in all directions, with any relation hardly to be found. From five birds which have settled at the longest distance from their places of birth, four moved to west and one to south. Therefore, the effect of sex in Black Storks on the distance of settling from the place of birth is debated. Six males nested maximally some dozens of kilometres from their places of birth, while on the contrary the only female breed at a distance of 245 km. It would suggest, that similarly to some other raptors and also to the White Stork (*Ciconia ciconia*), Black Stork males display stronger relations to their places of birth and settle more closely to them. The average age in a nesting individual was calculated at 4.8 years at the first reporting of the breeding bird. Some storks nested repeatedly, in up to seven consequent years. When including all such nestings, the average age is, of course, higher, reaching 5.6 years. The youngest bird bred exceptionally as two-year-old, while the oldest was 12 years old. Three and six-year old Black Storks were the most common as breeders (Fig. 4).